

اولین خیز اسرائیل و ترکیه برای آشتی

رابطه بین اسرائیل و ترکیه پس از حمله‌ی اسرائیل در دسامبر سال گذشته به نوار غزه به شدت تیره شد

سرویس ترکیه/خبرگزاری آران / سرویس ترکیه : روز گذشته مقامات ترک و اسرائیلی بین شیمون پرز رئیس جمهور اسرائیل و عبدالله گل رئیس جمهور ترکیه در حاشیه کنفرانس تغییرات آب وهوایی کپنهاگ جلسه ی آشتی را ترتیب دادند.

در این دیدار که به درخواست اسرائیل انجام گرفت، اختلاف میان اسرائیل و فلسطین مذاکره گردید. "عبدالله گل" ابراز امیدواری کرد که با توجه قرارداد مرزی اسرائیل و فلسطین که در سال ۱۹۶۷ به امضا رسیده، اختلافات دو کشور پایان یابد. "گل" همچنین ضمن درخواست از اسرائیل برای متوقف ساختن شهرک سازی های جدید، گفت: خواست ما به عنوان ترکیه، همزیستی مسالمت آمیز دو دولت در صلح و امنیت است.

این در حالیست که قرار بود عبدالله گل در دیداری رسمی به سرزمین های اشغالی سفر کند و مهمان ویژه شیمون پرز باشد، ولی پس از بحران به وجود آمده بین ترکیه و اسرائیل این سفر لغو شد.

رابطه بین اسرائیل و ترکیه پس از حمله ی اسرائیل در دسامبر سال گذشته به نوار غزه به شدت تیره شد. تنش ها بین ترکیه و اسرائیل پس از آن که در سپتامبر گذشته آنکارا اجازه ی شرکت اسرائیل در مانور مشترک با نیروهای ناتو را ندارد به شدت افزایش یافت. همچنین پس از این ماجرا، ترکیه قطع پخش سریال ضداسرائیلی از تلویزیون این کشور را رد کرد و روابط دو طرف بیش از پیش تیره و تار شد. با این حال گزارش ها حاکیست که پس از سفر بنیامین بن الیزر وزیر تجارت اسرائیل به ترکیه برای کاهش تنش ها در ماه گذشته، آنکارا میانجی گری میان سوریه و اسرائیل را ادامه خواهد داد.

بر اساس بیانیه صادره از کاخ ریاست جمهوری ترکیه، "شیمون پرز" بار دیگر از "عبدالله گل" برای سفر به این کشور دعوت به عمل آورد. رئیس جمهور ترکیه نیز اظهار داشت که در فرصت مناسب قصد سفر به اسرائیل را دارد.

برخی از تحولاتی که در سال 2009 به وقوع پیوست، سبب گردید تا در روابط ترکیه و اسرائیل تنش ایجاد شود. مهمترین این تحولات را می توان به این شکل خلاصه نمود: اسرائیل در 27 دسامبر 2008، عملیات 20 روزه ای را در غزه آغاز کرد که در نتیجه آن نزدیک به 1500 تن از جمله کودکان و سالمندان کشته شده و تعداد زیادی نیز زخمی و یا بی خانمان گشتند. ترکیه نیز همانند بسیاری از کشورها ضمن انتقاد از اسرائیل، خواستار توقف فوری جنگ شد.

سپس در 30 ژانویه سال جاری، در اجلاس مجمع جهانی اقتصاد در داووس، میان رجب طیب اردوغان نخست وزیر ترکیه و شیمون پرز رئیس جمهور اسرائیل درگیری لفظی رخ داد و اردوغان اعتراض خود را که بعدها به "وان مینوت" شهرت یافت، اعلام کرد. اردوغان در سخنرانی خود، به حملات اسرائیل علیه غزه به شدت اعتراض کرده بود. و بالاخره در اکتبر سال 2009، ابتدا با حذف اسرائیل از مانور نظامی "عقاب آتاتولی" که قرار بود در قونیه ترکیه برگزار شود، و به دنبال آن، پخش سریال "آبریلیق" در کانال تلویزیونی دولتی تی آر تی یک ترکیه که طی آن حملات اسرائیل به فلسطینیان در غزه به نمایش درآمده بود، روابط ترکیه و اسرائیل را تیره تر ساخت. بطوری که مقامات اسرائیلی، روزنامه ها و سفیر اسرائیل در آنکارا به شدت واکنش نشان دادند.

این تحولات موجب شد تا وضعیت فعلی مناسبات ترکیه و اسرائیل و آینده آن زیر سوال برود. آیا این وضعیت، حاکی از بروز یک بحران بود؟ و آیا در نتیجه آن، امکان قطع روابط دو کشور وجود داشت؟

روابط ترکیه و اسرائیل، در مقایسه با دیگر کشورها، از ویژگی خاصی برخوردار است. زیرا اولاً ترکیه اولین کشور مسلمانی است که در سال 1949 اسرائیل را به رسمیت شناخت و از آن تاریخ، روابط دو کشور، به جز برخی دوره ها، همواره حسنه بوده است.

دوم اینکه، عامل اصلی در مناسبات ترکیه و اسرائیل، روابط ترکیه با آمریکا و غرب می باشد. حکومتهای ترکیه که همواره خواستار توسعه روابط نظامی، اقتصادی و سیاسی با کشورهای غربی بوده و هستند، از روابط خود با اسرائیل به عنوان یک اهرم استفاده می کند. چرا که، کمک های دریافتی ترکیه از کشورهای غربی در زمینه های اقتصادی، سیاسی و نظامی در اکثر موارد به یاری لابی اسرائیل در غرب وابسته بوده است. هر چه قدر که روابط ترکیه و اسرائیل در سطح خوبی بوده، کمک های خارجی نیز به همان میزان آسان تر و در سطح وسیعتری دریافت شده است. از اینرو، حکومت های ترکیه تلاش کرده اند تا روابط خود با اسرائیل را در سطح مطلوبی حفظ نمایند.

با اینحال، حفظ مناسبات حسنه با اسرائیل، همیشه آسان و امکان پذیر نبوده است. زیرا حملات اسرائیل به سرزمین های اعراب و فلسطین در سالهای 1967، 1973، 1982 و 2009 حکومت های ترکیه را در شرایط دشواری قرار داده است. ترکیه هم به دلیل غیر قانونی بودن اقدامات اسرائیل و به جهت فشارهای وارده از سوی افکار عمومی ترکیه و بازیگران جهانی، اسرائیل را مورد انتقاد قرار داده است.

و سوم اینکه، علیرغم تمامی انتقادات و اعتراضات، هیچیک از دو کشور تصمیم به قطع رابطه و یا مجازات همدیگر نگرفته و با وجود برخی مشکلات، روابط دیپلماتیک خود را حفظ کرده اند.

ولی وقتی به تنش میان ترکیه و اسرائیل در سال 2009 نظری می افکنیم، می بینیم که تغییراتی در آن ایجاد شده است. از زاویه ترکیه، می توان گفت برای اولین بار است که یک حکومت ترکیه، اسرائیل را به دفعات و به شدت مورد انتقاد قرار داده است. علت اصلی آن نیز سیاست "ویزیون صلح" و یا سیاست "مسئله در حد صفر" است که اخیراً از سوی ترکیه دنبال می شود. زیرا ترکیه که در منطقه و جهان برای تأمین صلح تلاش کرده و با عقد قراردادهای همکاری با یونان، ارمنستان، سوریه، عراق و دیگر کشورها برای ایجاد ثبات می کوشد، نمی توانست در برابر حملات اسرائیل به غزه ساکت بماند. از سوی دیگر، نه حکومت و نه نهادهای دولتی نمی توانستند در مقابل واکنش مردم ترکیه به این حملات بی تفاوت بمانند.

از زاویه اسرائیل نیز می توان مشاهده کرد که رسانه های گروهی و برخی از مقامات حکومتی این کشور، هر بار واکنش تندی نسبت به ترکیه نشان دادند. بطوری که برخی از کارشناسان و محافل سیاسی و مطبوعاتی معتقد بودند که اسرائیل قصد دارد روابط خود با ترکیه را قطع کرده و با وارد ساختن فشار بر آن، آنکارا را مجازات نماید.

به عقیده کارشناس این برنامه، در شرایط کنونی، قطع رابطه با ترکیه و یا تلاش برای عمیق تر ساختن تنش، عاقلانه و امکان پذیر نیست. زیرا ترکیه در حال حاضر از جذابیت و نقش غیر قابل اجتنابی برخوردار است که علل آن را می توان چنین خلاصه کرد:

ترکیه در سالهای اخیر روابط بسیار نزدیکی با آمریکا ایجاد کرده و دیالوگ خوبی با حکومت اوپاما و اتحادیه اروپا دارد. در تأمین صلح، ثبات و امنیت انرژی در جهان و به ویژه خاورمیانه و منطقه قفقاز، از نقشی حیاتی برخوردار است. برای برقراری صلح میان اسرائیل و فلسطین میانجیگری می کند و در زمینه سیاست انرژی هسته ای ایران و مناسبات این کشور با جامعه جهانی که کشورهای غربی و اسرائیل با حساسیت خاصی آن را دنبال می کنند، نقشی معتدل کننده بر عهده دارد. همه این موارد موجب شده تا ترکیه از دیدگاه اسرائیل و آمریکا به عنوان کشوری قدرتمند و غیر قابل اجتناب شناخته شود. به همین دلیل، در خلال تنش ایجاد شده در سال جاری، هم آمریکا و هم اسرائیل، خونسردانه

عمل کرده و از دور ساختن ترکیه اجتناب ورزیدند. در این زمینه به دو مثال می توان اشاره کرد. پس از بحران ماه اکتبر به دلیل مانور نظامی و سریال تلویزیونی، اهود باراک وزیر دفاع اسرائیل چنین گفت: "نباید روابط اسرائیل با ترکیه بیش از این دچار آسیب شود. زیرا این مناسبات، استراتژیکی می باشد." پس از آن، دانی آیالون معاون وزیر امور خارجه اسرائیل طی سخنانی در پارلمان اسرائیل گفت: "تمامی مناسبات دیپلماتیک و نظامی با ترکیه به منوال گذشته ادامه دارد. باید به دور از احساسات و منطقی عمل کرد. روابط دو جانبه با آنکارا همچنان به قوت خود باقی است. راه هایی برای حل مشکلات وجود دارد. حفظ ثبات در منطقه بسیار مهم است. ترکیه در این راستا و برای اقدامات صلح جویانه در آینده شریک ماست."

این دو اظهار نظر نشان می دهد که احتمال بروز بحران در روابط دو کشور وجود نداشته و اسرائیل به تنهایی دچار تشویش و نگرانی شده است.

پایان پیام.